

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 17

Рівне - 2023

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2023. 106 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 22 червня 2023 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

смерті. Емоційні переживання можуть підсилюватися за рахунок браку любові та розуміння [3].

С. Я. Карпіловська зазначає, що одним із важливих психологічних наслідків переживання наявності важкої хвороби є почуття ізольованості від людей, які не мають подібного досвіду, переживання своєї інаковості, існування в зоні відчуження [3]. Перебуваючи в близькому контакті з важкою хворобою людина стикається з екзистенційними питаннями: питаннями життя та смерті, активністю і пасивністю, питаннями сенсу, вибору, відповідальності. Таке враження, що в подібній ситуації людина нічого не може зробити, від неї начебто нічого не залежить. Їй так здається. І це дійсно так. Але тут приховується парадокс – людина не здатна змінити минуле, але вона може стати господарем теперішнього, може так спробувати побудувати, організувати своє сьогоднішнє життя, щоб стати його творцем.

Отже, своєчасна психологічна допомога є однією з найважливіших складових у боротьбі з такою важкою хворобою як рак, тому що тільки тоді, коли людина переосмислить те, що трапилось, згуртується і активізує свої резерви, тільки тоді з'явиться справжній ресурс для боротьби за себе і своє життя.

Список використаних джерел

- 1 Дж. Холланд, Н.М. Ривкіна Психоонкологія. Історія розвитку. Консультативна психологія та психотерапія., 2014, № 1. С.14-23 (рос. мовою).
- 2 Матейко Н.М. Клінічна психологія: словник-довідник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 134с.
- 3 Сучасні дослідження у психоонкології / О. А. Ревенок, О. О. Зайцев, О. П. Олійник [та ін.] *Журнал психіатрії та медичної психології*. 2009. №1 (21). С. 50 - 55.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Михайлова Аліна , здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, НУВГП
Керівник: Ставицька О. Г., кандидат психологічних наук, доцент

Мета психологічного супроводу обдарованих учнів – це всебічне дослідження їх особистості з метою гармонійного розвитку, сприяння в розвитку самореалізації, професійного самовизначення, збереження психологічного й фізичного здоров'я.

Форми та методи реалізації діяльності психологічної служби:

- психологічна діагностика обдарованості дітей;

- консультативна допомога учням;
- психологічна просвіта вчителів, батьків з теми «Обдаровані діти: здібності та здатності» (семінари, виступи на засіданнях педради, батьківських зборах);
- створення банку обдарованих дітей, картки обдарованої дитини;
- корекційно-відновлювальні та розвивальні заняття з обдарованими дітьми.

У сфері психосоціального розвитку обдарованим, і талановитим дітям зазвичай притаманні такі риси:

1. Сильно розвинуте почуття справедливості, що проявляється дуже рано, власна система цінностей, високі вимоги до себе та оточення.
2. Яскрава продуктивна уява.
3. Сприйнятливість до невербальних (немовних) проявів почуттів інших (наприклад, мовчазного напруження). Пошук причин, пояснень, приводів.
4. Добре розвинуте почуття гумору.
5. Підвищене почуття відповідальності, акуратне виконання взятих на себе зобов'язань.

На думку українського психолога Л. Слободенюк [3], виявлення обдарованих дітей і розвиток їхніх здібностей є досить складним завданням щодо практичної реалізації. Психологічні дослідження останніх років засвідчили, що розвиток обдарованої дитини може бути загальмований на будь-якому етапі шкільного життя. Тому необхідно створювати систему спеціальної психологічної допомоги, суспільної підтримки обдарованих дітей. Автор рекомендує програму психолого-педагогічного пошуку обдарованих дітей, яка складається із семи послідовних етапів.

Перший етап передбачає проведення заходів, спрямованих на вивчення інтересів і початкового рівня розвитку дітей за допомогою анкетування вчителів, дітей, батьків, інтерв'ювання дітей і батьків, вивчення та аналізу результатів академічних досягнень учнів, результатів їхньої творчої роботи. На цьому етапі визначається чим відрізняються учні від однолітків за здібностями та поведінкою.

На другому етапі відбувається тестування дітей учителями. Педагоги мають використовувати для пошуку та диференціації здібних, обдарованих, талановитих дітей тести, які складаються вчителями-предметниками та застосовуються для визначення рівня знань або вмінь учнів з конкретних навчальних дисциплін.

Третій етап характеризується визначенням рівня загального розумового розвитку дітей за допомогою стандартизованих (державних, регіональних) тестів здібностей та тестів загального розумового розвитку, що

ґрунтуються на початковому матеріалі. На даному етапі оцінюються і ранжуються академічні досягнення учнів за державними та регіональними нормами.

На четвертому етапі використовуються психологічні тести. Оцінюється рівень розвитку пізнавальних процесів: пам'ять, тип мислення, увага, уява, сприймання, відчуття, мовлення. Визначаються типологічні властивості нервової системи, функціональної асиметрії великих півкуль, характерологічні якості особистості, встановлюються індивідуальні відмінності учня щодо вікових норм. Для правильного застосування тестів необхідна відповідна підготовка.

П'ятий етап передбачає індивідуальне тестування дітей з підвищеними розумовими здібностями (за результатами I–IV етапів) психологом. Оцінюється і прогнозується рівень інтелектуальних, творчих, психомоторних здібностей та академічних досягнень учнів. Використовуються адаптовані психологічні тести інтелекту, креативності, академічних досягнень та психомоторні тести.

Шостий етап охоплює аналіз результатів діагностування на попередніх етапах (I–V) для визначення видів обдарованості досліджуваних дітей – психомоторна, інтелектуальна, творча, академічна, соціальна (соціальна компетентність; організаторські, лідерські здібності) та духовна (високі моральні якості, альтруїзм). Вивчаються умови, що необхідні для розвитку обдарованих дітей.

На сьомому етапі розпочинається розробка конкретних індивідуальних програм розвитку особистості обдарованої дитини з її психолого-педагогічним забезпеченням. Дослідник зазначає, що виявлення обдарованості залежить від багатьох чинників, тому необхідно використовувати всі можливі джерела інформації про дитину. Тільки після зіставлення інформації, отриманої з різних джерел, можна робити відповідні висновки

У виховній роботі з обдарованими дітьми мають бути задіяні як фахівці, так і батьки учнів. Зокрема до функцій класного керівника входять: аналіз роботи та постановка завдань; планування роботи з класним колективом; організація виховного процесу; організація роботи учнівського колективу; робота з батьками та шкільним психологом [2]. Актуальними залишаються і вимоги ранньої діагностики обдарованості з метою її цілеспрямованої підтримки, оскільки наявною є тенденція до поступового згасання обдарованості з віком за відсутності умов для її розвитку. При цьому позитивною тенденцією вважаємо намагання батьків, вихователів, вчителів виявляти домінуючі здібності дитини. Узагальнення педагогічного досвіду роботи школи по проектуванню розвитку здібностей та обдарувань

учнів показало, що виділені компоненти тісно пов'язані між собою, взаємозумовлені та становлять єдиний комплекс, системоутворюючим чинником якого є діяльність учителя.

Список використаних джерел

1. Психологічна підтримка творчості учня / Упор. О. Главник, В. Зоц. – Київ : Редакція загальноосвітніх газет, 2003. 128 с.
2. Психологічний супровід школярів / Упорядник Т. Гончаренко. Київ : Редакція загальнопедагогічних газет, 2005. 128 с. – (Б-ка „Шк. світу”)
3. Слободенюк Л.І. Система психолого-педагогічного пошуку обдарованих дітей. *Психолог.* 2003. № 8 (56). С.4-5.

ФАСИЛІТАЦІЯ ЯК ФЕНОМЕН У ВІТЧИЗНЯНИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ НАУЦІ

Мартюченко Катерина, здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, РДГУ

Керівник: Хупавцева Н.О., доктор психологічних наук, професор

Професії в сфері психології завжди були найскладнішими в підготовці фахівців. Пріоритетом стала необхідність володіти особливими якостями, що сприяють постійному саморозвитку, самовдосконаленню і здатності впливати на розвиток і вдосконалення інших. Це основа процесів фасилітації.

Мета публікації - розглянути фасилітацію як феномен у вітчизняній психологічній науці

У психологічній науці під феноменом "фасилітація" розуміють можливість спрощення, оптимізації та підвищення продуктивної діяльності особистості або групи, внаслідок уявного або реального спостерігача. Фасилітація характеризується набором навичок, які використовуються для ефективної організації обговорення складної проблеми без втрати часу та виконання всіх запланованих дій за короткий час з максимальним залученням учасників до процесу. Така фасилітаційна організація процесу групової роботи, спрямована на прояснення і досягнення цілей групи, сприятиме ефективній професійній підготовці майбутніх психологів щодо застосування інтерактивних технологій навчання. Фасилітатор, який керує процесом обговорення, проводячи заняття, забезпечує успішне групове спілкування, допомагає групі зрозуміти спільну мету та підтримує позитивну групову динаміку для досягнення цієї мети під час обговорення, не захищаючи жодної з позицій чи сторін. Існують різні види фасилітації, і кожен з них відіграє значну роль в процесі самореалізації, саморозвитку, дотримуючись

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Індивідуальна та групова робота з дітьми-переселенцями.....	4
Артемова О. Компетенції фахівців для надання допомоги вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	9
Бабак К. Особливості соціальної адаптації дитини до шкільного навчання..	11
Демчук О. Сутність автентичності у психологічному просторі	13
Павелків В. Вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур	15
Павелків В., Оборська А. Використання методів арт терапії у процесі реабілітації девіантної поведінки поранених військовослужбовців	18
Павелків В., Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арт-терапії.....	20
Романюк В. Психічна травма особистості: психофізіологічні та клінічні аспекти	22
Рудюк О. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів	25
Басалига Т. Метод десенсибілізації (EMDR) як засіб подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у учасників збройних конфліктів	27
Борак О. Життестійкість у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів.....	30
Войціховська Я. Психологічні аспекти професійного становлення майбутнього фахівця.....	32
Гаврилюк О. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса у роботі з людьми з відхиленням у психічному розвитку	34
Гаврилюк О. Особливості самоставлення як чинник ефективності комунікації у юнацькому віці	37
Ганцева М. Психологічні прояви тривожності у студентської молоді під час воєнних дій.....	39
Горбатюк О. Особливості профілактики девіантної поведінки у підлітковому віці	41
Гуцало А. Психологічна допомога вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	43
Даєр І. Психологічні основи розвитку резильєнтності молоді в умовах закладу вищої освіти.....	45
Дивульська К. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану	47
Єфімова М. Психологічна допомога постраждалим дітям внаслідок військового конфлікту в Україні	50
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах ..	53

Зінчук І. Особливості роботи психолога з дітьми з особливими потребами старшого дошкільного віку.....	55
Ковалець А. Дослідження психосоціальної стійкості до стресу у здобувачів вищої освіти.....	57
Конончук А. Сім'я як чинник становлення самооцінки особистості.....	60
Котляр О. Аналіз самотності як соціально-психологічного явища	62
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці	64
Лашта А. Асертивна поведінка як адаптивна копінг-стратегія в юнацькому віці	68
Лісняк Б. Вплив засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу	69
Максимюк В. Соціально-психологічні чинники життєстійкості онкологічно хворих осіб.....	72
Михайлова А. Психологічний супровід обдарованих дітей в закладах освіти.....	74
Мартюченко К. Фасилітація як феномен у вітчизняній психологічній науці	77
Мовчко О. Копінг-стратегії як інструмент подолання наслідків стресу	80
Панова О. Проблеми психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.....	81
Парфенчук О. Соціально-психологічна профілактика конфліктної взаємодії старших підлітків	84
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя	86
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку	88
Ткач У.-М. Соціально-психологічні особливості особистості підлітків з девіантною поведінкою	90
Ткачук О. Психолого-педагогічна технологія як ефективний метод зниження підвищеної сугестивності у підлітковому віці	92
Томко М. Діагностика та корекція емоційних порушень у дітей старшого шкільного віку.....	94
Циценя Д. Методи діагностики соціального інтелекту майбутніх психологів	96
Шевчук А. Подолання підвищеної тривожності підлітків методами когнітивно-поведінкової терапії.....	98
Шепель Т. Залежність ступеню емоційного вигорання лікарів від особистісних змінних (на прикладі локусу контролю та професійної мотивації).....	102
Зміст	105

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 17

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,4.